

Rapportage jeugdhulp Leidschendam-Voorburg

Gedeclareerde jeugdhulp in natura, ingekocht door H10

Mei 2019 (gebaseerd op cijfers eind april)

Samenvatting

De kosten voor jeugdhulp bedroegen in 2018 15,9 miljoen. Dit is een toename van ruim 3 miljoen ten opzichte van 2017. Omdat een paar grote aanbieders nog niet alle declaraties hebben ingediend, is dit nog niet de eindstand. De kostenstijging heeft maar zeer beperkt te maken met een toename van het aantal cliënten: er waren er in 2018 nauwelijks meer dan in 2017 (ruim 2.100 jongeren). Wel is er een duidelijk verband met een gemiddelde kostenstijging van de jeugdhulp: van € 6.087,- per cliënt naar € 7.502,- per cliënt (+23%). De grootste stijging in gemiddelde kosten is te zien bij JeugdhulpPlus (Schakenbosch).

Toelichting op monitor

De gemeente Leidschendam-Voorburg is in 2018 gestart met het ontwikkelen van een monitoringssystematiek en een bijbehorend datapakhuis voor het sociaal domein algemeen en de jeugdhulp in het bijzonder. De nu voorliggende monitor, onderdeel van dit traject, sluit aan bij het actieplan 'Grip op Jeugdhulp' en de informatiebehoefte van de gemeenteraad, zoals verwoord in de motie van oktober 2018 'halfjaarrapportage monitoring Jeugdhulp'. De monitor verschijnt twee maal per jaar: in mei worden de jaarcijfers van het voorgaande jaar gepresenteerd en in november de cijfers van het lopende jaar tot 1 oktober.

Inhoud

De monitor bestaat uit drie onderwerpen die samen zicht geven op de effectiviteit van de voorgenomen maatregelen uit het Actieplan Grip op Jeugd. Dit zijn:

- De gedeclareerde kosten
- Het aantal cliënten en verwijstroom
- De effectiviteit van jeugdhulp

Leeswijzer en waarschuwing bij de cijfers

De cijfers zijn gebaseerd op declaraties. De meeste declaraties over 2018 zijn binnen, maar er komen ongetwijfeld de komende maanden nog declaraties binnen. Er mag tot 5 jaar na afsluiten van de hulp nog worden gedeclareerd (in die zin moeten ook de cijfers over 2017 als voorlopig worden beschouwd). Voor 2018 betekent dit dat zeker cijfers die nu gunstig lijken uit te vallen in vergelijking met 2017 nog kunnen veranderen waardoor het beeld kan wijzigen. Cijfers die nu al ongunstig uitvallen, zullen eerder nog ongunstiger worden.

Om het lezen van de grafieken te vereenvoudigen, zijn **aantallen cliënten** altijd met **blauwe staven** aangeduid, **procentuele verdelingen** met **groene staven**, en **kosten** met **rode staven**.

1. Kosten

Zoals in onderstaande tabel is te zien, worden de meeste uitgaven op jeugdhulp gemaakt binnen de productcategorieën 'JeugdzorgPlus', 'Jeugdhulp Ambulant', 'Specialistische Jeugd-ggz' en 'Jeugdhulp verblijf (incl. behandeling)'. Zie de bijlage voor een toelichting op de productgroepen.

De hoge uitgaven voor JeugdzorgPlus houden verband met de aanwezigheid van Schakenbosch. De kosten voor jeugdhulp verblijf hebben onder meer te maken met de vestiging van het Leger des Heils (crisisopvang/tiernermoederopvang) binnen de gemeentegrenzen. Deze instellingen hebben plekken voor jongeren uit de hele regio; in het geval van Schakenbosch zelfs buiten de regio. Echter, de kosten voor jongeren die onder voogdij staan van een instelling die in Leidschendam-Voorburg gevestigd is, worden bij Leidschendam-Voorburg gefactureerd. Verder geldt dat jongeren uit andere gemeenten die in deze instellingen verblijven op hun 18^e jaar automatisch inwoners van de gemeente Leidschendam-Voorburg worden. Vanaf dat moment wordt gefactureerd bij onze gemeente. Op grond van de compensatieregeling Voogdij/18+ wordt de gemeente met terugwerkende kracht (2 jaar later) voor deze jongeren gecompenseerd. Compensatie hiervoor volgt dus pas in 2021 en is nog niet in deze cijfers terug te zien.

Alle productcategorieën zijn gestegen in kosten, met uitzondering van Specialistische Jeugd-ggz. De ervaring leert echter dat in deze categorie relatief veel declaraties laat binnen komen. Deze kosten zullen waarschijnlijk dus nog stijgen. De grootste stijging is te zien bij JeugdzorgPlus. We komen hier in paragraaf 2.1 op terug.

Tabel 1: Gedeclareerde bedragen per productgroep in 2017 en 2018 (voorlopig)

Productgroep	2017	2018 (voorlopig)
JeugdzorgPlus	€ 654.941	€ 2.184.024
Jeugdhulp ambulante	€ 2.094.278	€ 3.469.626
Jeugd-ggz (specialistisch)	€ 3.965.173	€ 3.808.175
Jeugdhulp verblijf (incl. behandeling)	€ 2.581.135	€ 2.679.197
Overige 13 productcategorieën	€ 3.493.739	€ 3.741.199
Totaal	€ 12.789.266	€ 15.882.219

Bron: Initi8 Dashboard LV (2b)

2. Aantal jeugdigen in jeugdhulp en verwijstroom

Dit deel van de monitor geeft inzicht in de ontwikkeling van het aantal jeugdigen in de jeugdhulp. Belangrijke elementen hierin zijn de verwijzingen. De volgende paragrafen gaan in op aantal en samenstelling van de jeugdhulpcliënten en de verdeling van de verwezen cliënten over de verwijzers, en verwijstroom van de drie grootste verwijzers (huisartsen, gemeente en gecertificeerde instellingen).

2.1 Aantal en samenstelling jeugdigen in jeugdhulp

In de volgende tabel is het aantal jongeren te zien met jeugdhulp en het percentage jongeren van alle jongeren in de gemeente met jeugdhulp. Hierin valt in de eerste plaats op dat nauwelijks sprake is van een stijging van het aantal jongeren met jeugdhulp.

Wel is er een stijging van het aantal jongeren tussen 18 en 23 jaar met jeugdhulp. Een gedeeltelijke verklaring hiervoor is de toename van het aantal jongeren van 18 jaar of ouder dat in Schakenbosch verblijft. Deze jongeren kunnen vanwege wachtlijsten in vervolghuisvesting elders niet terecht. Het aantal jongeren tot 18 jaar in de jeugdhulp lijkt licht gedaald, maar dit kan nog stijgen doordat niet alle declaraties binnen zijn.

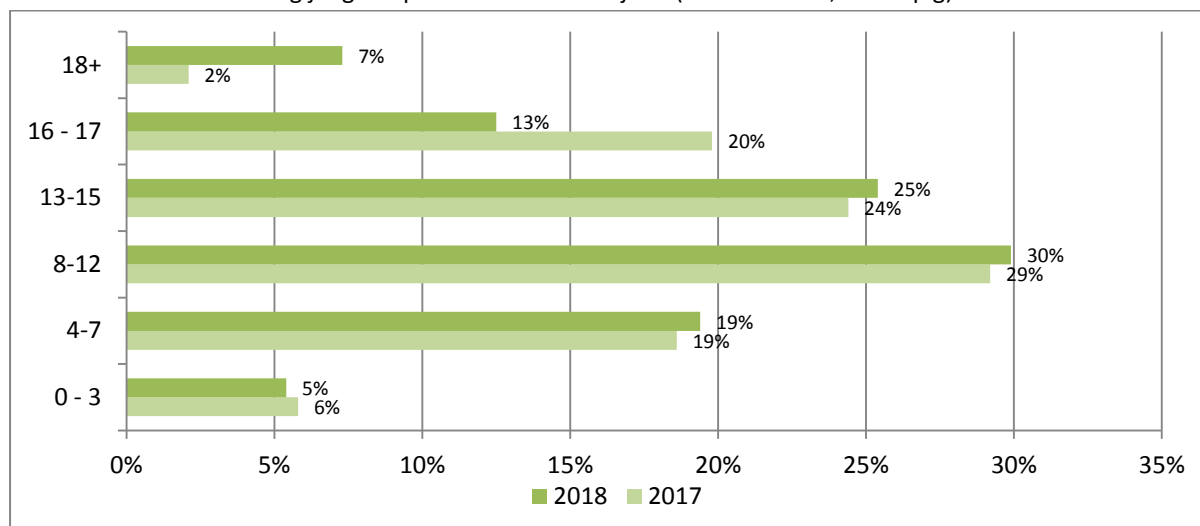
Tabel 2: Aantal en percentage unieke cliënten (2017 en 2018 voorlopig). NB: aantal tot 18 jaar en 18-23 tellen op tot meer dan het totaal. Jongeren die 18 worden tellen in beide groepen mee.

	2017		2018	
	Aantal jongeren in jeugdhulp	% van aantal jongeren	Aantal jongeren in jeugdhulp	% van aantal jongeren
Totaal	2.101	11,4%	2.117	11,4%
Aantal tot 18 jaar	2.049	14,2%	1.925	13,3%
Aantal 18 t/m 23	81	2,1%	216	5,4%

Bron: Initi8 Dashboard LV 2f en Wijkatlas Leidschendam-Voorburg

De toename van jongeren van 18+ in jeugdhulp is ook in onderstaande grafiek te zien. Hier valt eveneens de afname van jongeren in de groep 16-17 jaar op. Hiervoor is geen verklaring. In de regio Haaglanden is overigens dezelfde ontwikkelingen te zien. Verder is duidelijk dat bijna de helft van de jongeren met jeugdhulp in de basisschoolleeftijd zit (49%),

Grafiek 1 Verdeling jeugdhulpbestand over leeftijden (2017 en 2018, voorlopig)

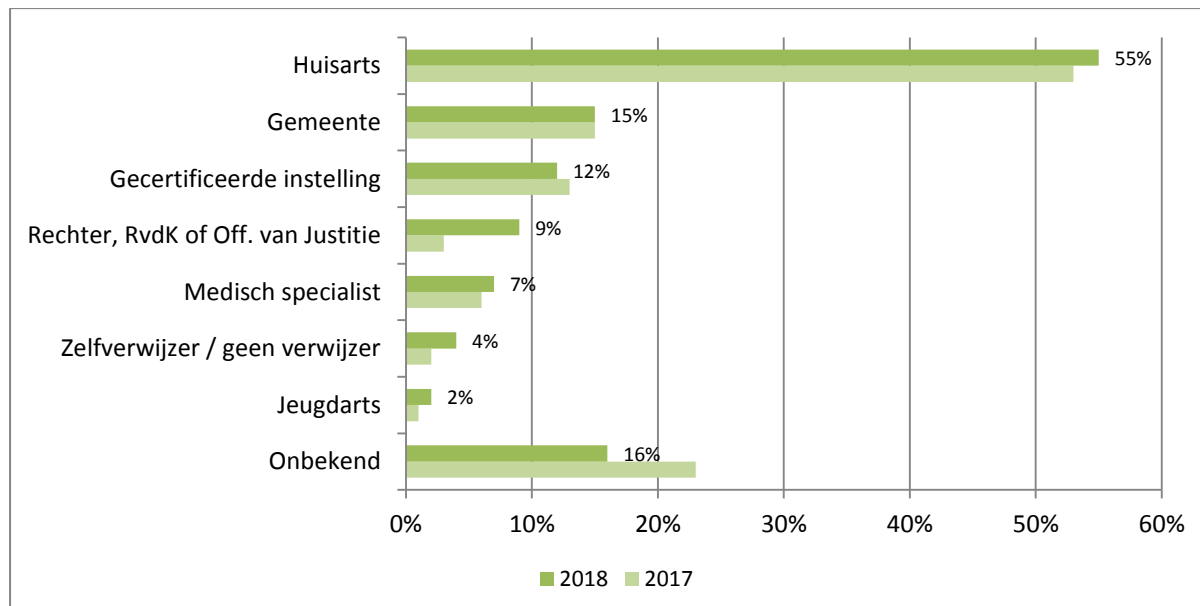

Bron: Initi8 Dashboard H10

2.2 Verwijzingen via verschillende verwijzers

In grafiek 2 is te zien dat ruim de helft van de verwijzingen via de huisarts verloopt (55%). Slechts 15% verloopt via de gemeente. Van 16% is helaas niet bekend om welk type verwijzer het gaat. Overigens was dit percentage in 2017 nog 22%: de registratie hiervan laat jaarlijks een verdere verbetering zien. De toename bij verwijzingen via de rechter, Raad voor de Kinderbescherming of Officier van Justitie is deels toe te schrijven aan de afname van het aantal onbekenden door een verbeterde registratie bij de Jeugdbescherming.

Grafiek 2 Verdeling verwijzingen naar type verwijzer (2017 en 2018 voorlopig)¹

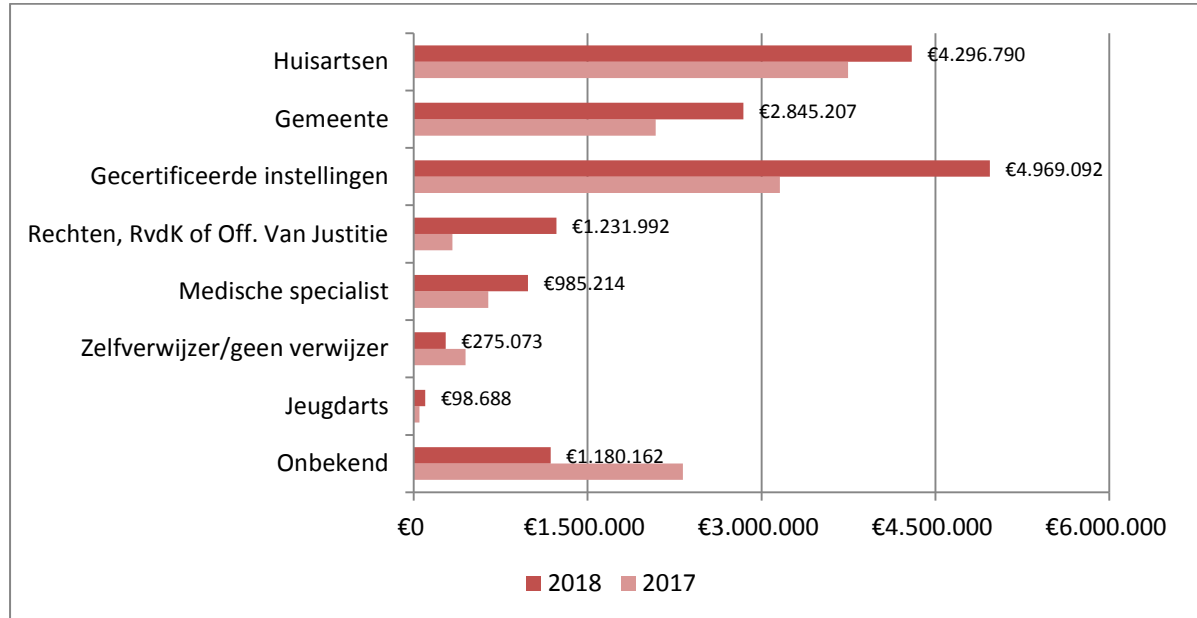
Bron: Initi8 Dashboard LV 2f

Wanneer we de kosten ernaast leggen (grafiek 3), dan zien we dat de gecertificeerde instellingen weliswaar slechts 12% van de jeugdigen doorverwijzingen, maar hiermee wel verantwoordelijk zijn voor de grootste kosten (bijna 5 miljoen). Ook de kosten van de doorverwijzingen via de gemeente zijn verhoudingsgewijs hoog. Dit komt doordat jeugdigen die via de gemeentelijke toegang komen, relatief vaak zwaardere cliënten zijn.

¹ De percentages tellen op tot meer dan 100%. Een cliënt kan van meer dan één verwijzer een verwijzing hebben gekregen. Per verwijzer is het percentage van het totaal aantal unieke cliënten berekend.

Jeugdigen met lichte problematiek gaan meestal naar de huisarts. GI's en de gemeente verwijzen vanwege de aard van de problematiek vaker door naar relatief duurdere hulp. JeugdzorgPlus/Schakenbosch is de duurste hulp, gevolgd door Jeugdhulp Verblijf incl. behandeling, en Dagbehandeling. Hoewel 55% van de verwijzingen via de huisartsen verloopt, gaat het hier om 27% van de totale kosten voor jeugdhulp.

Grafiek 3 Verdeling kosten naar type verwijzer (2017 en 2018 voorlopig)

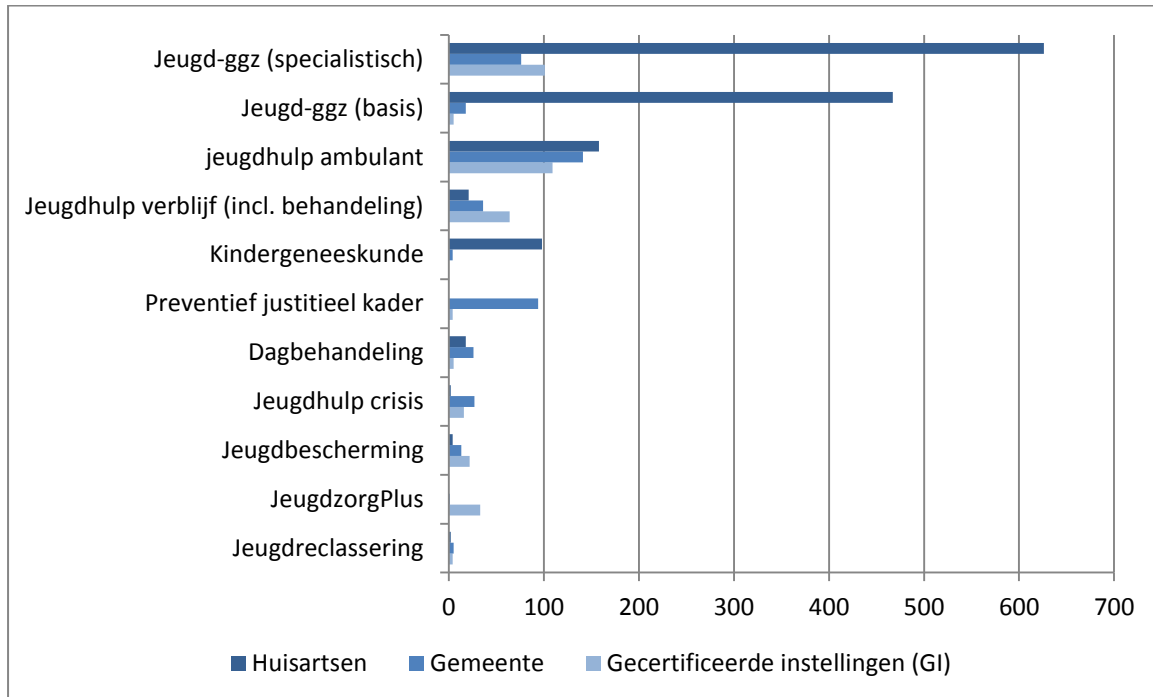

2.3 Verwijzingen via huisartsen, de gemeente en gecertificeerde instellingen

Grafiek 4 laat zien waar de drie grootste verwijzers (huisartsen, gemeente en gecertificeerde instellingen) hun cliënten naar verwijzen. Hierbij worden de productcategorieën uitgelicht waar de meeste cliënten naar worden verwezen of de hoogste kosten zitten (zie de bijlage voor meer informatie over de productcategorieën).

Duidelijk is dat huisartsen vooral doorverwijzen naar de jeugd-ggz, zowel specialistisch als basis. Pas in 2019 worden er POH-ers ingezet bij een aantal huisartsen. Het duurt dus nog even voordat hier resultaten van te verwachten zijn. De gemeentelijke toegang verwijst met name naar ambulante jeugdhulp (dit varieert van lichte hulpverlening zoals individuele begeleiding aan huis tot zwaardere hulp zoals een aanpak voor multiprobleem gezinnen), activiteiten in het preventief justitieel kader en specialistische-ggz. De gecertificeerde instellingen, het gaat met name om Jeugdbescherming West, is een belangrijke verwijzer naar JeugdzorgPlus en verwijst daarnaast naar dezelfde producten als de andere verwijzers.

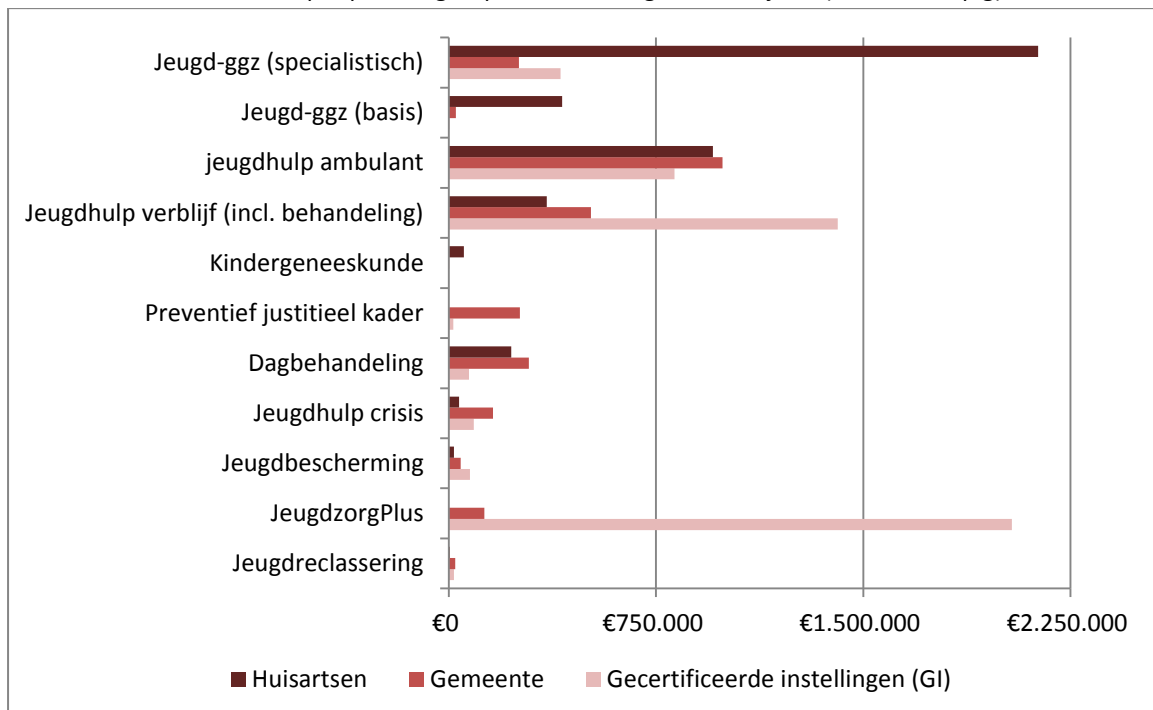
Grafiek 4: Aantal unieke cliënten doorverwezen door drie grootste verwijzers (2018 voorlopig)²

Bron: Initi8 Dashboard LV 2h

In grafiek 5 is, in vergelijking met grafiek 4, goed terug te zien dat een klein aantal jeugdigen in bepaalde categorieën verantwoordelijk is voor hoge kosten (jeugdzorgPlus en Jeugdhulp Verblijf incl. behandeling).

Grafiek 5: Realisatie per productgroep door de drie grote verwijzers (2018 voorlopig)

Bron: Initi8 Dashboard LV 2h

² Het gaat om het aantal unieke cliënten binnen de betreffende productcategorieën. Bij verwijzing naar twee verschillende productcategorieën verschijnt de cliënt in beide productcategorieën als unieke cliënt. Overigens moeten de cijfers als indicatief worden beschouwd. Regelmatig ontbreekt de verwijzer namelijk in de brongegevens. In deze gevallen is de verwijzer indirect herleid, wat tot verkeerde conclusies kan leiden.

3. Zwaarte en effectiviteit van de hulp

Dit deel van de monitor moet inzicht geven in twee onderdelen:

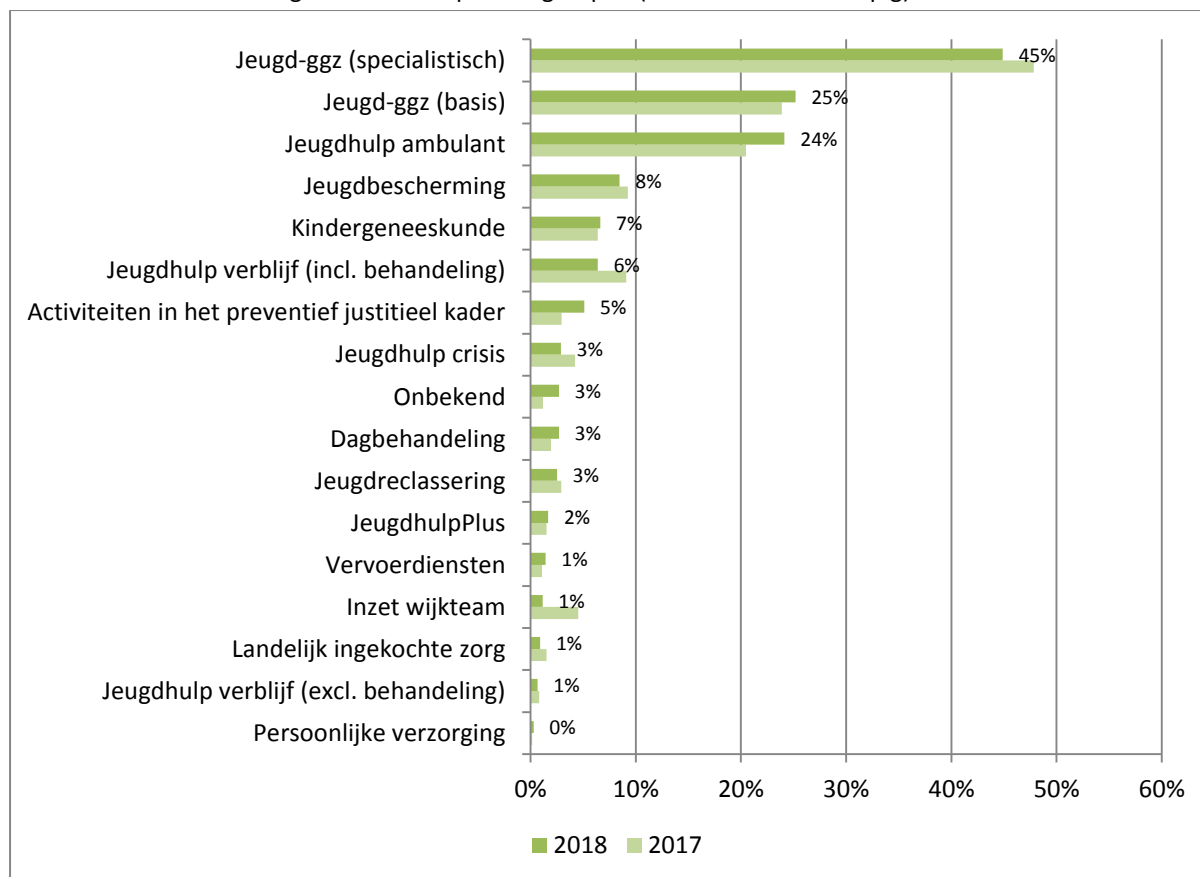
- De mate waarin het lukt om een verschuiving van zware naar lichte zorg te bewerkstelligen
- De effectiviteit van de hulp

3.1 Van zwaar naar licht

Er zijn verschillende indicatoren om een verschuiving van zwaar naar licht te kunnen meten. Eén indicator is een verschuiving van cliënten van zwaar naar lichte hulp. Een andere indicator is de gemiddelde kosten per cliënt: bij een verschuiving van zwaar naar licht zouden de gemiddelde kosten per cliënt af moeten nemen (tenzij andere kosten voor verhogingen zorgen, zoals administratieve lasten).

Grafiek 6 laat de verdeling van de cliënten zien over de verschillende productgroepen. De drie belangrijkste productgroepen zijn Specialistische Jeugd-ggz en Jeugd-ggz Basis, en Jeugdhulp Ambulant. Van zwaar naar licht betekent onder meer een verschuiving van jeugd-ggz specialistisch naar jeugd-ggz basis. Hier lijkt in onderstaande grafiek inderdaad sprake van te zijn, maar we moeten voorzichtig zijn met het trekken van conclusies op basis van voorlopige cijfers (zeker gezien de ervaring dat met name in de specialistische jeugd-ggz declaraties vaak laat worden ingediend). Verder valt een verschuiving naar Jeugdhulp ambulant op. Deze categorie omvat een grote diversiteit aan producten, variërend van licht naar zwaar. Vanwege een wijziging in productcodes in 2018 is het echter niet mogelijk om hier meer inzicht in te geven.

Grafiek 6: Verdeling cliënten over productgroepen (2017 en 2018 voorlopig)³

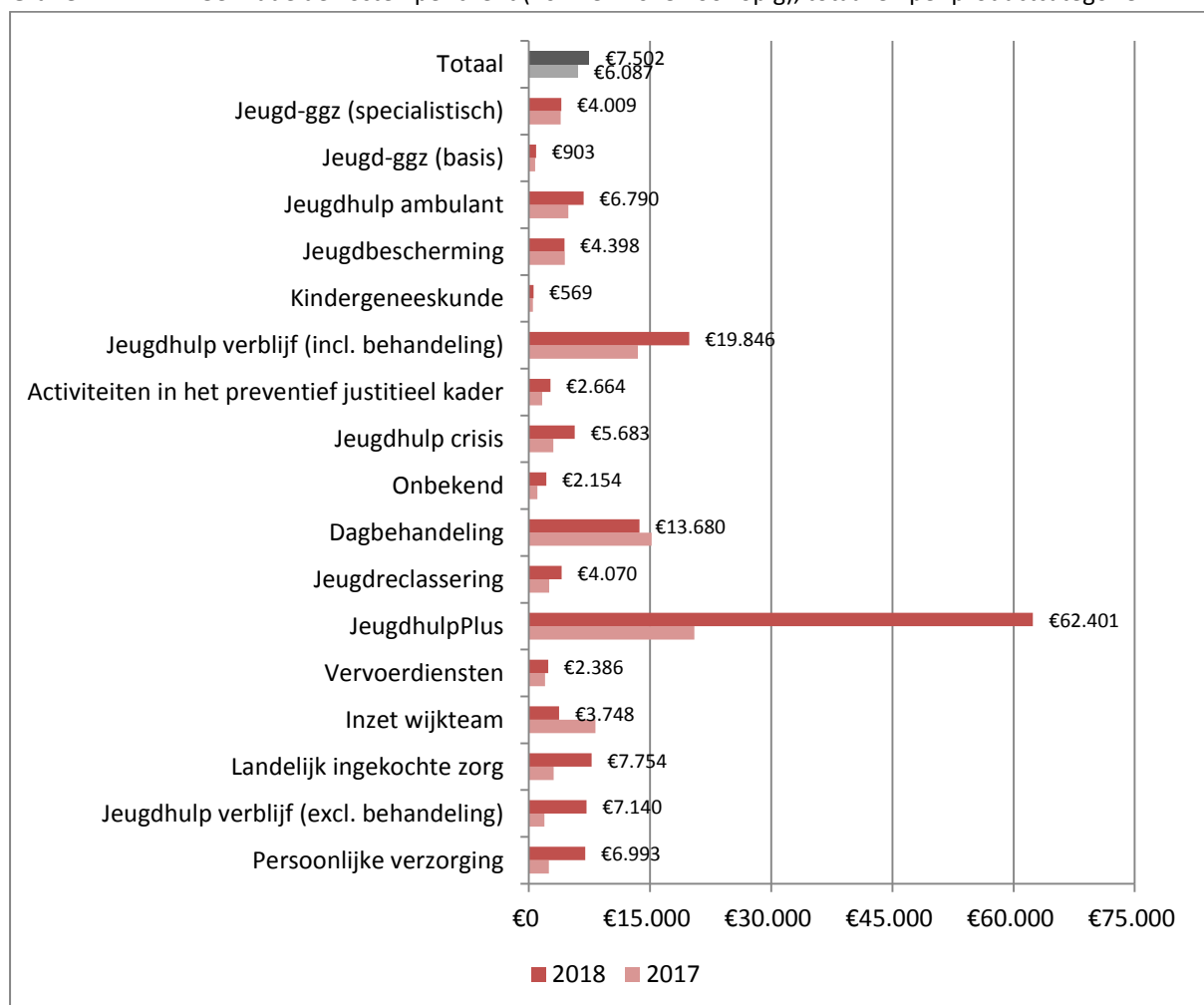
Bron: Initi8 Dashboard LV 2d

³ De percentages tellen op tot meer dan 100%. Een cliënt kan ondersteuning krijgen binnen meerdere productgroepen. Binnen elke productgroep is het percentage unieke cliënten op het totaal berekend.

Grafiek 7 toont de gemiddelde kosten per cliënt in 2017 en 2018 in totaal (grijze staven) en per productcategorie (rode staven). Om de grafiek goed te kunnen vergelijken met de bovenstaande grafiek is hierin dezelfde volgorde aangehouden. De grafiek laat zien dat de gemiddelde kosten zijn toegenomen. Dit geldt voor het totaal, maar ook voor de meeste productcategorieën, en in sterke mate voor JeugdhulpPlus . Oorzaken voor deze kostenstijgingen zijn:

- Stijging van het aantal maanden dat jongeren in Schakenbosch doorbrengen door stagnatie in uitstroom.
- Relatief meer instroom van jeugdigen met zware problematiek doordat jeugdigen met een licht verstandelijke of psychiatrische problematiek, die voorheen in de Wlz zouden komen, sinds medio mei vanwege ontwikkelperspectief niet meer worden toegelaten tot de Wlz.
- Een verklaring voor de toename bij Jeugdhulp Verblijf (incl. behandeling) zijn de jonge tienermoeders die, door wachtlijsten in de huisvesting, niet kunnen uitstromen naar een reguliere woning en daardoor langer in de opvang voor tienermoeders blijven.
- De toename van de gemiddelde kosten bij Jeugdhulp Crisis komt door twee cliënten die al een jaar van deze hulpverlening gebruik maken omdat zijn door wachtlijsten niet doorstromen naar reguliere hulp.
- Bij Jeugdhulp Ambulant is onder meer sprake van jongeren die met passend/speciaal onderwijs geholpen zouden moeten worden maar hier niet terecht kunnen vanwege wachtlijsten of budgettaire problemen in het Passend Onderwijs;
- Ten slotte geldt, over de gehele linie, dat de harmonisatie van de tarieven in 2018 tot een gemiddelde kostenstijging heeft geleid.

Grafiek 7: Gemiddelde kosten per cliënt (2017 en 2018 voorlopig), totaal en per productcategorie

Bron: Initi8 Dashboard LV 2d

3.2 Effectiviteit van de hulp

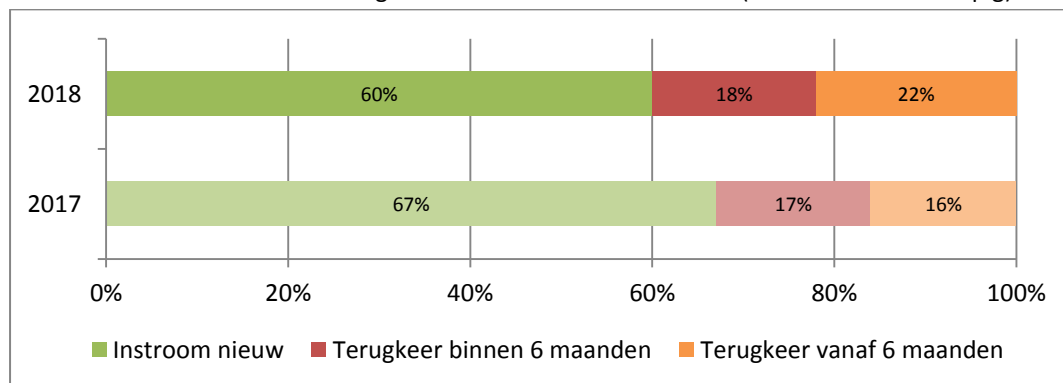
Landelijk is men een aantal indicatoren overeen gekomen dat inzicht moet bieden in de effectiviteit van de hulp. Het gaat om:

- Uitval: mate waarin trajecten eenzijdig door de cliënt voortijdig worden afgesloten
- Terugkeer: mate waarin cliënten met een afgesloten traject na enige tijd terugkeren in hulp
- Cliënttevredenheid
- Doelrealisatie: scores van de cliënt op een aantal stellingen

Op dit moment worden alleen de eerste twee indicatoren gemeten (uitval en terugkeer). De informatie over uitval is echter nog te onvolledig om hier weer te kunnen geven; er wordt in H10-verband gewerkt aan een betere ontsluiting. Ook wordt regionaal worden in H10 verband met de nieuwe inkoopstrategie vanaf 2020 afspraken gemaakt over de overige indicatoren (cliënttevredenheid en doelrealisatie). Naar verwachting zijn deze pas in 2021 beschikbaar.

In de volgende grafiek is van alle ingestroomde cliënten in 2017 en 2018 te zien welk percentage hiervan nieuw ingestroomde cliënten waren, en welk percentage terugkeerde in jeugdhulp na een eerder afgesloten traject (binnen zes maanden of na zes maanden). Hieruit blijkt dat het percentage terugkeerders in 2018 is toegenomen. Het percentages terugkeerders is in de regio Haaglanden overigens nog iets hoger. De regio laat dezelfde trend zien van een toenemend percentage terugkeerders.

Grafiek 9: % nieuw en terugkeer van alle nieuwe instromers (2017 en 2018 voorlopig)

Bron: Initi8 dashboard Haaglanden

Bijlage:**Toelichting op productcategorieën jeugdhulp**

Specialistische jeugd-GGZ	Behandeling van een stoornis met matige tot ernstige beperkingen in het dagelijks functioneren. Behandeling richt zich op vermindering of voorkomen van verergering van gedragsproblematiek.
Basis jeugd-ggz	Kortdurende individuele behandeling op grond van een stoornis met een lichte tot matige beperking in het dagelijks functioneren.
Jeugdhulp ambulante	Bij ambulante jeugdhulp ontvangt men thuis hulp als er problemen zijn in het gezin, vaak in de vorm van opvoedondersteuning of een jongeren-coach. Het kan gaan om lichte en om zware vormen van hulp.
Jeugdhulp met verblijf	Bij deze vorm van jeugdhulp verblijven jeugdigen op vrijwillige of gedwongen basis, (tijdelijk) in een jeugdinstantie. Het gaat om jeugdigen met uiteenlopende problemen. Pleegzorg, logeerhuizen, gezinshuizen en opvang voor jonge tienermoeders vallen hier onder.
JeugdzorgPlus	Jeugdigen die voor hun eigen veiligheid of de veiligheid van de directe omgeving behandeld worden binnen een gesloten instelling.
Jeugdbescherming	Ondertoezichtstelling en voogdij zijn jeugdbeschermingsmaatregelen. Deze maatregelen zijn alleen mogelijk na een onderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming en een beslissing van de kinderrechter. Een gecertificeerde instantie voert de maatregel uit.
Gecertificeerde instantie (GI)	Instantie die een jeugdbeschermingsmaatregel (ondertoezichtstelling, voogdij) of jeugdreclassering mag uitvoeren. Voorbeelden hiervan zijn Jeugdbescherming West, Leger des Heils en de William Schrikker Groep. Jeugdbescherming West heeft hiernaast ook een crisisinterventieteam.
Jeugdreclassering	Begeleiding voor jongeren die een proces-verbaal hebben gehad van de politie of leerplichtambtenaar. Zij krijgen een persoonlijk begeleidingsplan. Alleen kinderrechters en het openbaar ministerie kunnen jeugdreclassering opleggen.
Activiteiten in het preventief justitieel kader	Inzet van specifieke expertise van gecertificeerde instanties om (opnieuw) een maatregel Jeugdbescherming of Jeugdreclassering te voorkomen.
Dagbehandeling	Behandeling op locatie aanbieder, gericht op het aanleren van praktische en cognitieve vaardigheden, en op zelfstandigheid voor zover mogelijk.
Kindergeneeskunde	Zorg en behandeling verleend door kinderartsen aan kinderen met psychische en/of psychiatrische problematiek en de inzet van medicatie.